

Prof. dr hab. Kazimierz Godłowski
(1934-1995)

W niedzielę 9 lipca 1995 roku odszedł od nas na zawsze Prof. dr hab. Kazimierz Godłowski, urodzony 9 grudnia 1934 roku. Gdy w upalny 13 dzień lipca żegnaliśmy Profesora Kazimierza Godłowskiego na Rakowickim Cmentarzu w Krakowie wszystkim, bliskim Mu, uczestnikom tej uroczystości towarzyszyło zaskoczenie, że to się stało. Od pewnego czasu dochodziły do nas wiadomości o Jego chorobie, jednak wszyscy, którzy znaliśmy Kazika bliżej nie umyślawialiśmy sobie możliwości takiego zakończenia. Był On zawsze dla nas uosobieniem siły i żywotności. Przed sześcioma miesiącami radośnie obchodziliśmy Jego sześćdziesiąte urodziny, życząc Jubilatowi dalszych długich lat pełnych owocnej pracy, o których ziszczeniu wtedy nikt z nas nie powątpiewał. Zmartwienie stało się naszym udziałem gdy 17 czerwca 1995 obchodziliśmy na Uniwersytecie Jagiellońskim czterdziestolecie ukończenia naszych studiów i w tym spotkaniu Kazik już nie mógł brać udziału, przebywał w szpitalu. Myślę, że jednak nikomu z nas wówczas nie przyszło do głowy, iż w niedługim czasie wypadnie nam się spotkać znowu, tym razem w dramatycznych okolicznościach, by odprowadzić Kazika na miejsce Jego wiecznego spoczynku.

Uroczystość pogrzebowa na Rakowickim Cmentarzu zgromadziła, pomimo wakacyjno urlopowej pory, niezwykle liczną gromadę koleżanek i kolegów, studentów oraz przyjaciół Profesora K. Godłowskiego. Najliczniej reprezentowane było środowisko Uniwersytetu Jagiellońskiego, ale poza tym wszystkie ważniejsze ośrodki archeologiczne z całej Polski, a także z Instytutów Archeologii z Bma i Nitry oraz przedstawiciele różnych środowisk społecznych i politycznych. Wszystkich do udziału w tej smutnej uroczystości przywołała świadomość, że żegnamy wybitnego, europejskiego formatu, archeologa, znakomitego uczonego, prawego człowieka, w sposób niezwykle zaangażowanego w życie środowiska polskiej archeologii, uniwersyteckie, jak również w wydarzenia i losy naszego kraju.

Myślę, że szczegółowe omówienie dokonań naukowych i osiągnięć dydaktycznych przedstawione zostanie na innym miejscu, a tutaj ograniczę się jedynie do przypomnienia niektórych i kilku ogólnych refleksji.

Przedmiotem głównych zainteresowań badawczych Profesora była problematyka mieszcząca się w granicach czasowych od okresu przedrzymskiego po wczesne średniowiecze, a terytorialnych w zależności od podejmowanych zagadnień, obejmujących ziemie polskie lub szersze obszary Europy.

Cechą charakterystyczną działań naukowych Profesora K. Godłowskiego było podejmowanie zadań wielkich, wymagających dużego wysiłku i odpowiedniego przygotowania. Tak było od początku, co miałem możliwość bliżej obserwować i podziwiać już przy pisaniu pracy magisterskiej, która opublikowana w 1960 roku pt. „Studia

nad stosunkami społecznymi w okresach późnolateńskim i rzymskim w dorzeczu Odry i Wisły”, stała się znaczącym wydarzeniem w polskiej archeologii. Podobnie olbrzymim zamierzeniem była rozprawa doktorska „Kultura przeworska na Górnym Śląsku”, Katowice-Kraków 1969. To olbrzymie przedsięwzięcie jakim była ta rozprawa, niezależnie od wspomnianej monografii książkowej, starczyło na kilka poważnych artykułów, poświęconych różnym zagadnieniom okresu wpływów rzymskich na Górnym Śląsku.

W kręgu zainteresowań badawczych Profesora były przemiany osadnicze i kulturowe na ziemiach polskich i szerzej Europy Środkowej, a także zagadnienia gospodarcze okresu wpływów rzymskich. Tym swoim zainteresowaniom dawał wyraz w licznych, publikowanych w kraju i zagranicą artykułach. Wreszcie również problemy chronologii okresu wpływów rzymskich i wędrówek ludów, zajmowały w Jego badaniach wiele miejsca i znalazły pewne podsumowanie w dziele o podstawowym znaczeniu dla tej problematyki „The Chronology of the Late Roman and Early Migration Periods in Central Europe”, Kraków 1970.

Profesor Kazimierz Godłowski od początku naszych wspólnych studiów na Uniwersytecie Jagiellońskim miał ukształtowane zasadnicze zręby swoich zainteresowań badawczych, właściwie to nawet przyszedł z nimi już na studia. Przypominam sobie majowy wieczór w Krakowie, na ostatnim już roku studiów, gdy wracaliśmy z Kazikiem razem z zajęć, rozmawiając o naszych zamierzeniach na przyszłość, nad czym każdy z nas chciałby pracować. Zatrzymaliśmy się na dokończenie tej rozmowy koło kościoła Św. Anny, jako że każdy udawał się w inną stronę miasta. Wówczas to Kazik powiedział, że najbardziej zamierza się zająć problemem, jak zmiany i przemieszczenia etniczne odzwierciedlają się w źródłach archeologicznych oraz konfrontować to z przekazami pisany. Przyszłość potwierdziła, że tych zainteresowań nigdy już nie poniechał, a ich rezultatem są liczne znaczące publikacje i wypowiedzi m.in. dotyczące rozprzestrzenienia się Słowian w V-VII w., a także ich genezy. W tej trudnej problematyce nie jest łatwo orzekać o trwałości poglądów K. Godłowskiego i uzasadniającej je argumentacji. Zyskały one jednak już dziś grono zwolenników. Myślę, że niezależnie od tego jak głęboko będą o ich słuszności przekonani i będą kontynuowali dalsze w tym kierunku badania, to już dziś możemy powiedzieć, że prace K. Godłowskiego w znaczącej mierze skłaniają rzeczników poglądów odmiennych m.in. o autochtonizmie Słowian, do nowych poszukiwań, odnajdywania w dużej mierze innej argumentacji, niż ta którą je dotychczas podbudowywano, zwłaszcza w zakresie wykorzystywania źródeł archeologicznych.

Profesor K. Godłowski był organizatorem wielu konferencji i sympozjów naukowych, przeważnie międzynarodowych, brał także udział w kongresach i innych spotkaniach naukowych tak w kraju

jak też zagranicą. Zawsze Jego wystąpienia były śledzone z dużą uwagą i wysoko oceniane.

Wiele wysiłku poświęcał Profesor K. Godłowski dydaktyce. Pozostawił liczne grono swoich uczniów, w tym już dziś liczących się wysoko w nauce. Spod Jego pióra wyszły również podręczniki uniwersyteckie. Pełnił wiele ważnych funkcji uniwersyteckich m.in. przez wiele lat był Dyrektorem Instytutu Archeologii U.J.

Można już dziś powiedzieć, że Profesor K. Godłowski wywarł znaczący wpływ na kierunki badań nad okresem późnolateńskim i wpływów rzymskich, realizowane w polskiej archeologii, jak też w sposoby rozwiązywania podejmowanych zagadnień.

Profesor K. Godłowski cieszył się dużym uznaniem w polskiej nauce, a podobnie także w europejskiej archeologii. Był członkiem czynnym reaktywowanej Polskiej Akademii Umiejętności w Krako-

wie, członkiem Bawarskiej Akademii Nauk, Niemieckiego Instytutu Archeologicznego, Komitetu Nauk Pra- i Protohistorycznych PAN, w ramach którego przejawiał dużą aktywność, a także przez wiele lat członkiem Rady Naukowej Instytutu Archeologii i Etnologii PAN, wykazując stałą troskę o wysoki poziom naukowy badań tego Instytutu.

Napawa smutkiem i zarazem trudno w to uwierzyć, iż w Krakowie na Uniwersytecie nie ma już Profesora K. Godłowskiego i że przyjeżdżając do Krakowa nie nadarzy się już okazja na zawsze interesującą z Nim rozmowę. Odczuwam to w sposób bolesny bardzo osobiście, gdy wspominam ostatnie nasze rozmowy, w których to On z żarliwością dodawał mi otuchy i mobilizował do działania. Zachowamy Go w naszej pamięci i sercach, przeświadczeni o tym, że swoją pracą zapewnił sobie trwałe miejsce w dziejach nauki i żywiąc nadzieję na ponowne spotkanie w innym, zapewne lepszym świecie.

Bogusław Gediga